

Hukukî Bilgiler Mecmuası

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ

Paris Hukuk Fakültesi Doktörü

AVUKAT

GAD FRANKO MİLÂSLI

Adres : Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon: 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonmanı posta ücretile beraber 250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

HANRI ZELLİQ VE MAHDUMU BASIMEVİ

1939

uğraşacak sulh hakimlerinin ellerine her müşkülü hal edecek bir rehber teşkil ediyor.

Esasen tevzii adalet vazifesini yapmakla hizmette bulunan bir hakimın birde tecrübelerinin kitap halinde herkesin istifade nazarlarına arz etmesi büyük bir mazhariyettir. Bay Cevat Erkul, büyük bir muvaffakiyetle, bu mazhariyete nail olmuştur.

Gad Franko Milâslı

Boşanmanın genişledilmesi

Mecmuamızın Ağustos nüshasında boşanmaya dair doçent Bay Hıfzı Veldet'in bir risalesini mevzuubahs etmiş idim Bay Veldet boşanmanın genişledilmesi hakkında müdafaa ettiğimiz tezi kabul etmediğinden musip gördüğümüz cevapları verdik. Aynı zamanda bitaraflık icabı, Bay Veldet'in bu babdaki mütalealarını ihtiva eden fıkrayı aynen iktibas edeceğimizi söyledik. Münderecatın çokluğundan dolayı o fıkra Ağustos nüshasına geçmediği gibi bu güne kadar dercine imkân bulamadım. Bu fıkrayı aşağıya geçirirken vaki tehhürden dolayı özür dilerim.

Acaba bugünkü boşanma vaziyetini daha ziyade kolaylaştırmalı mıdır? Malumdur ki iki seneden beri bu mesele üzerinde gazetelerde anketler yapılmakta (1), mecmualarda makaleler yazılmakta, münakaşalar cereyan etmekte, leh ve aleyhte bir çok fikirler serd edilmektedir (2). Boşanmanın kolaylaştırılmasını isteyenlerin fikirleri hülâsaten şudur: Boşanma kolaylaştırılmalı ve bilhassa bizde de Belçika'da, İskandinavya'da, Lüksemburg'da Sovyet Rusya'da olduğu gibi, karşılıklı rıza ile boşanmağa karar verilebilmelidir. Çünkü buna müsaade etmemek, geçinmemeğe karar vermiş olan kartı kocayı, boşanabilmek

(1) Cumhuriyet gazetesinin 7 ilâ 21 birinciteşrin 1937 ve 12 Mart 1938 tarihli nüshalarına bakınız.

(2) Ezcümle bak: Gad Franko Milâslı, Hukukî Bilgiler Mecmuası, 1937 senesi koleksiyonunda, boşanmaya müteallik makaleler serisi ve 15 Şubat 1938 tarihli nüsha s. 2-2.

için dolambaçlı yollara ve yalan söylemeğe sevk etmek demektir. « Mahkemelerimizde boşanma davalarının tarzı cereyanını yakından takip edenler görürler ki: bizdeki boşanma davalarında iki tarafın gizlice karşılıklı anlaşması, yani muvazaa, yüzde bir nisbeti bile teşkil etmez; yüzde doksan dokuzunda bir taraf veya her iki taraf da birbirine hakikî —tâbir caizse samimî— surette kusur istinad eder. İki taraf anlaşmış değil, hasımdır. Bir tarafın isnatlarını diğer tarafın kabul etmesi suretile danişıklı boşanma davaları azdır. Temyiz Mahkemesi İcra-İflâs Dairesi Reisi Fuat Hulusi Demirelli: «Temyiz ikinci hukuk dairesinde reis bulunduğum zamanda boşanma sebebi olan ehemmiyetlice hâdiselerin dava edilen tarafça ikrar edilmiş olanına rastgelmeyişimi kat'iyetle beyan edebilirim. Ondan sonra da şimdiye kadar temyize böyle bir iş geldiğini zannetmem» demektedir (3). Bununla beraber, bu mütaleaya şunu ilâve etmek lâzımdır ki, bir tarafı isnadını diğer tarafın kabul ettiği, yani boşanma davasının tarafların anlaşması neticesinde açıldığı haller esasen temyize gitmez. Çünkü taraflar temyiz etmezler.

Şayet biz müteakıl rıza ile boşanma usulünü kabul edersek, o zaman çok köcelerin karılarını boşanmağa ikna teşebbüs etmeleri gibi sosyal ve ahlâkî bünyemiz için tehlikeli bir yol açmış oluruz. Medenî kanunumuza göre boşanma güç değil, blâkis çok kolaydır. Yukarıda bazı Devletlerde boşanmağa hiç cevaz verilmediği ve bazılarında ise çok mahdud sebeplerle cevaz verildiği bildirilmişti. Bizdeki boşanma sebepleri, bilhassa imtizaçsızlık sebebi çok geniştir. Bir memleketin kanunları o memleketin nizamının ve aynı zamanda ahlâkî telâkkilerinin müeyyideleridir. Bir kanun o memleketin ahlâkî görüşlerine uygun olmazsa memleketin sosyal nizamında anarşiler olur. Fikrimizce, karşılıklı rıza ile boşanmağa kabul etmek, Türk camiasının dayandığı aile düzenini bozar. Tarafların istedikleri zaman evlenip, istedikleri zaman boşanma imkânını vermek, teemmülsüz evlenmelere ve

(3) Adliye Ceridesi (1937) s. 1105.

adeta muvakkat evlenmelere yol açar ve bu suretle aile mefhumunun oyuncak haline getirilmesine sebep olur. Düşünmek lâzımdır ki, insan tabiatı kemâl değil, noksanlarla doludur. Binaenaleyh böyle bir serbesti suistimal edilir. Cemiyette karışıklığa, bünye bozukluğuna sebep olur. Evlilik yalnız zevk ve neş'e için kurulmaz. Bunun nahoş da olsa—karı kocaya yüklettiği büyük mükellefiyetler vardır. Bu mükellefiyetler bir taraftan bir birine karşı, diğer taraftan çocuklara ve binnetice cemiyete karşıdır. Binaenaleyh tarafların rızasile boşanma esası kabul edilecek olursa, bu vazifeler biraz ağır hissedilmekle onlardan kurtulmak için, karı-koca boşanma cibetini tercih ederler. Ve böylece aile ve cemiyet hayatında istikrarsızlık hasıl olur.

Bu gün karşılıklı rıza ile boşanmanın caiz olduğu İskandinavya, Belcika ve Lüksemburg, itiraf etmek lâzımdır ki, kültür itibariyle bizden çok ilerde memleketlerdir ve bu suretle boşanma esası oralarda bir asrı mütecaviz bir zamandanberi tatbik olunmaktadır. Bununla beraber oralarda da bunun muarizları vardır. Bizimki gibi içtimai ve ferdî kültür seviyesi henüz gönlümüzün istediğinden uzak olan bir memlekette karşılıklı muvaffakatle boşanmağı kabul etmek aile bünyesini kökünden sarsar. Sovyet Rusyanın bu sistemi kabul etmesi komünist ideolojide aileye bizim cemiyetimizde tanınan yerin verilmesi ile alâkadardır. Bununla beraber Sovyet Rusya dahi aileye yavaş yavaş mevki vermeğe ve yukarıda bildirildiği veçhile boşanmağı bazı tahdidat koymağı başlamıştır. Bu tahdidatın orada da tedricen çoğalacağını tahmin etmek hatalı olmaz sanırım.

Bizde boşanma davalarındaki nahoş vaziyetler ve uzamalar, medenî kanundaki boşanma sebeplerinin kolaylaştırılması ve karşılıklı rızanın boşanmağı esas tutulması ile değil, muhakemenin basitleştirilmesi ile temin edilmelidir. Meselâ boşanma davalarından ekserisine mevzu teşkil eden geçimsizlik halini ele alalım. Geçimsizlik her suretle isbat edilebilir. Bizim mahkemelerimizdeki teamül bu hususta şahit dinlenmesidir. Halbuki, meselâ her iki tarafın birbirine yazmış olduğu ağır

mektuplar, geçimsizlik hususunda hâkime ciddi kanaat veriyorsa şahit dinlenmeğe lüzum kalmamalıdır.

Kezalik bir tarafın diğer tarafa zührevî, bir hastalık aşılması halinden doğan şiddetli geçimsizliğe istinaden boşanma davası ikame edilirse hastalık aşılama hadisesi sabit olduktan ve hastalık aşılanan taraf boşanmada ısrar ettikten sonra, artık şiddetli geçimsizlik mevcut olup olmadığına dair ayrıca şahit dinlemek lüzumsuz ad edilmelidir. Usul bakımından bunlara mümasıl diğer bazı tedbirlerle davalarda sūr'at temin etmek mümkündür. O zaman kanunun boşanma hükümlerine karşı yapılan itiraz sebeplerinin hemen hepsi ortadan kalkar.

Dr. Hifzi Veldet

MAHKEME İÇTİHA TLARI

JURISPRUDENCE

Tevbihi Adli

Türk Ceza Kanununun 26ıncı maddesi Tevbihi Adliden bahs etmektedir. Mevzuu izah edebilmek için madde metnini okuyalım:

(Kanunda musarra h cezanın azamî haddi bir ay hapis ve ya hafif hapis veyahut 30 lira ağır ve hafif cezayı nakdiyi geçmediği takdirde esbabı muhaffefe mevcut olur ve fail evvelce bir cürümden veya bir aydan fazla hafif hapsi mustelzim bir kabahatten dolayı mahkûm olmamış bulunursa mahkeme verdiği cezanın yerine mahkûma tevbihi adli yapılmasına karar verebilir.

Tevbihi adli mahkûmun ıhvali mahsusasına ve cürmün işlenmesindeki şekil ve suret ve hûsusiyyete göre yapılan bir takdirdir ki ihlal olunan maddei kanuniyenin ahlâkî ciheti ve irtikâp olunan filin neticeleri izah olunmak suretile hakim tarafından mahkeme huzurunda mahkûma alenen tevcih olunur.